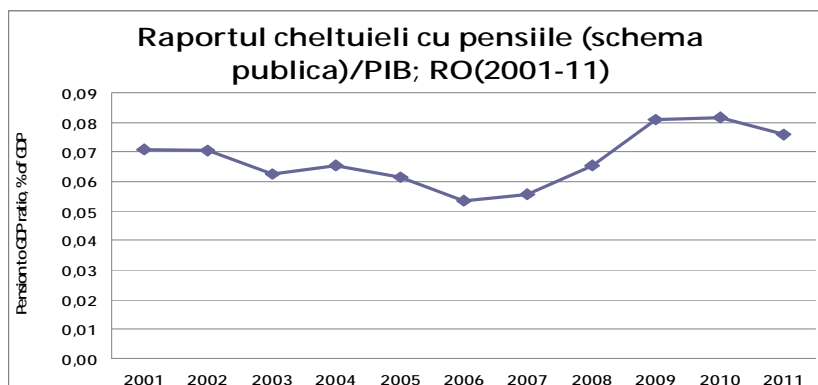

ANALIZA FACTORIALĂ A SUSTENABILITĂȚII FUNCȚIUNII DE INVALIDITATE LA FINELE PROCESULUI DE REFORMA PARAMETRICA DIN PERIOADA 1990-2010

Catalin Ghinararu, dr., secretar științific, Institutul National de cercetare științifică în domeniul muncii și protecției sociale, București

Disability is a risk associated with active life and life in general. Any human being can, with or without permission, lose some ability to work, either because they are dealing with general environment in which they take life or, most often, because they are associated with the environment they operate. Everyone is a risk confrontation so that we can classify as a social risk that invalidity or partial loss or total, as appropriate work capacity.

Demersul analitic pe care îl vom explica, pornește de la următoarea ipoteză pe care noi o judecăm ca fiind fundamentală pentru sustenabilitatea unei scheme de pensii și a unei funcțiuni de protecție socială, în special a uneia finanțată contributiv: Orice economie națională produce în decursul unei perioade determinate de timp, o cantitate bine determinată de bunuri și servicii, ce comandă o anumită valoare pe cota și care în final creează ceea ce denumim Produs Intern Brut, o măsură agregată a produsului final realizat de către o economie națională în decursul unei perioade de timp, de regulă un an. Este vorba deci de un agregat macro-economic de flux și nu de stoc cum ar fi spre exemplu averea națională din care își produce intern brut își trage substanța, dare care reflectă capacitatea unei economii naționale de a susține anumite tipuri de cheltuieli, de a face investiții, în fine de apela, atât pentru sectorul administrațiilor publice ca și pentru sectorul corporatist și al menajelor la credite, fie ele de pe piața internă fie de pe piața externă.

Grafic 1.

Sursa: calculate de autor în baza date ale CNPP și INS.

În funcție de acest agregat, o economie națională și o societate pot suporta și cheltuiala cu pensiile. A nu se înțelege însă aici că este vorba pur și simplu despre un pasiv. Cu alte cuvinte că societatea ar trebui să întrețină niște „paraziți”, așa cum foarte adesea apare în dezbaterile comune, colocviale, desigur de o manieră profund eronată și denotând o slabă cultură economică și mai ales societății. Cheltuiala cu pensiile este rezultatul și de fapt aici intervine efectiv relația complexă cu produsul intern brut ca și macro-agregat de flux ce reflectă capacitatea de generare de venituri a economiei naționale. Cheltuiala cu pensiile și deci și cea cu pensiile de invaliditate, reprezintă rezultatul unui proces de constituire a unor active specifice, active ale schemei publice de pensii în acest caz și care sunt reprezentate de către contribuțiile plătite atât de către indivizii asigurați cât și de către corporații și administrațiile publice către schema publică de pensii, în conformitate cu prevederile legale.

Desigur acest flux de venituri depinde la rândul sau de activitatea economica efectiva, deci de producția de bunuri si servicii si de gradul de ocupare a forței de munca in aceasta producție de bunuri si servicii se include aici si secotul public care produce si el bunuri si servicii publice - facem aceasta precizare deoarece in limbajul comun acesta este in continuare considerat ca „neproductiv” ori „indirect productiv” sintagme si concepte ce țin in esența de economia planificat centralizata si care nu reflecta realitatile economii capitaliste/de piata. Cu cat producția de bunuri si servicii este mai mare si cu cat gradul de ocupare al fortei de munca este mai ridicat si mai ales cu cât productivitatea muncii este mai ridicata (pana la un anumit nivel aceasta poate compensa un grad mai scăzut de ocupare a forței de munca) cu atât procesul de generare de active in schema publica de pensii (de altfel si in schemei private dar ne vom opri doar asupra celei publice întrucât in sistemul instituțional romanesc funcțiunea de invaliditate aparține exclusiv schemei publice de pensii) va fi mai intens si in consecința cu atât pasivele, respectiv cheltuiala cu pensiile, aici cu pensiile de invaliditate va fi mai ușor de suportat de către economie si societate.

Pornind de la aceasta baza teoretica, analiza factoriala se centreaza pe următoarele componente majore ce sunt considerate ca factori determinanți ai raportului dintre cheltuiala cu pensiile si respectiv cu pensiile de invaliditate si output-ul final :

- Raportul de dependenta restrâns (contribuabili vs. Pensionari - in cazul nostru pensionari de invaliditate);
- Rata de înlocuire a sistemului sau raportul dintre pensia medie, in cazul nostru pensia medie de invaliditate calculata c si medie ponderata a cuantumului mediu al pensiei pe grade invaliditate, ponderea realizându-se cu numărul de beneficiari ai prestației pe fiecare grad de invaliditate in parte si, câștigul salarial mediu brut pe economia naționala;
- Gradul de acoperire a venitului total fiscalizat de catre contribuțiile la asigurările sociale de pensii;
- Raportul de dependenta in sens lărgit (raportul dintre populația in vasta de 65 de ani si peste si populatia in vârsta de munca, respectiv grupele de vârste 20-64);
- Gradul de cuprindere a populației vârstnice in sistemul de pensii
- Gradul de cuprindere al populației in vârsta de munca in cadrul schemei publice de pensii sau raportul dintre numărul de contributorii (asigurati) inregistrati in schema publica de pensii si populația cuprinsa in grupele de vârste 20-64 de ani.

Se considera ca acești factori contribuție hotărâtor la exprimarea raportului dintre cheltuiala cu pensiile (pasivul curent; in cazul nostru pensia de invaliditate) si PIB sau cu alte cuvinte activul curent ce cuprinde si activele schemei publice de pensii (contribuțiile vărsate).

Rezulta astfel următoarea ecuație in care acest raport este egal cu produsul factorilor de mai sus divizați la rândul lor in trei grupe majore, cu forma generala a ecuației redată mai jos:

$$\text{INV PensionExp/PIB} = [(\text{Nr.pens.inv./Nr.contrib}) \times (\text{AvePens/AveSal}) \times (\text{Total ContBase/GDP})] = \{(\text{Pop65+}/\text{Pop2064}) \times (\text{Nr.PensInv./Pop65+}) \times [(\text{Nr.contrib.t}/\text{P2064}) \times (\text{AvePens/AveSal}) \times (\text{TotalContBase/PIB})]\}$$

Unde: InvPensionExp = cheltuiala totala cu pensiile de invaliditate;

PIB = Produsul intern brut

Nr.pens inv = Numarul total de pensionari de invaliditate (beneficiari de pensie de invaliditate);

Nr.contrib. = nr de contributori la schema publica de pensii 9nr. asigurati in sistemul public de pensii);
 Pop 65+ = populatia varstnica (cuprinsa in grupele de varste 65 de ani si peste);
 Pop 20-64 = populatia in varsta de munca (grupele de varste 20-64 ani);
 AvePens = pensia medie de invaliditate in sistemul public (schema publica de pensii);
 AveSal = castigul salarial mediu brut pe economia nationala;
 Total ContBase = total contributiile colectate (in cazul nostru la schema publica de pensii).

Cu alte cuvinte raportul dintre pasivele curente ale funcțiunii de invaliditate si produsul intern brut poate exprima un produs al următorilor factori: (1a) Raportul de dependenta dintre nr. de pensionari de invaliditate si numărul total de contributarii la schema publica de pensii, (2a) Rata de înlocuire a pensiei medii de invaliditate raportata la castigul salarial mediu brut pe economia naționala si (3a) Raportul dintre venitul total baza de contributie la nivelul economiei național si PIB. Acest produs de factori, la rândul, sau poate fi exprimat ca si produs al următorilor factori (exprimare alternativa): (1b) Raportul de dependenta dintre populația vârstnica si populația in vârsta de munca, (2b) Raportul de dependenta dintre numărul de pensionari de invaliditate si poplattia in vasrta de 65 de ani si peste, (3b) Inversul Raportului dintre numărul de contributiori la schema publica de pensii si populația cuprinsa in grupele de vârsta 20-64 de ani, (3b) Rata de inlocuire a pensiei de invaliditate-valoare medie ponderata cu numarul de beneficiari pe cele trei grade de invaliditate, fata de castigul salarial mediu brut pe economia nationala, (4b) Raportul dintre total contributiile colectate (aici la schema publica de pensii-total active ale schemei) si PIB.

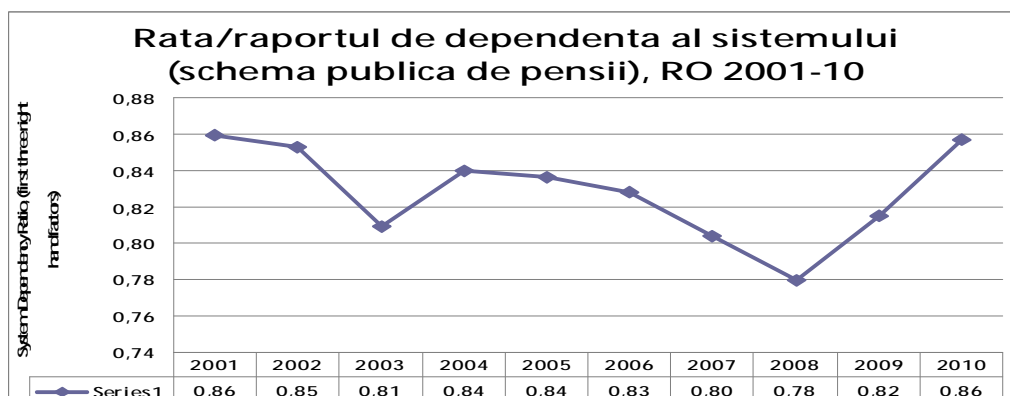
Indicatorii valorici sunt exprimati (pentru scopurile acestei prime faze a lucrării) in preturi curente ale fiecarui an in parte.

Exprimarea alternativa pe care am enuntat-o al finele paragrafului precedent va deveni baza analizei noastre factoriale. Factorii invidiuali vor fi agregati la randul lor in trei grupe si nume:

-Primul grup continand produsul primilor trei factori din exprimarea alternativa (notata cu „b”) ce va deveni conventional: Rata de dependenta a sistemului;

-Cel de al doilea grup continand primii trei factori din exprimare alternativa (notata cu „b”) plus cel de al patrulea factor, ce va deveni coventional: Rata Costului pensiei/ Costul pasivului curent;

-In fine cel de al treilea grup continand doar ultimul factor al exprimării alternative (notate cu „b”)s si pe care il vom denumi simplu: Raportul dintre activele curente/prezente ale schemei de pensii (aici schema publica) si activul agregat la nivel national (tot cel curent, PIB).

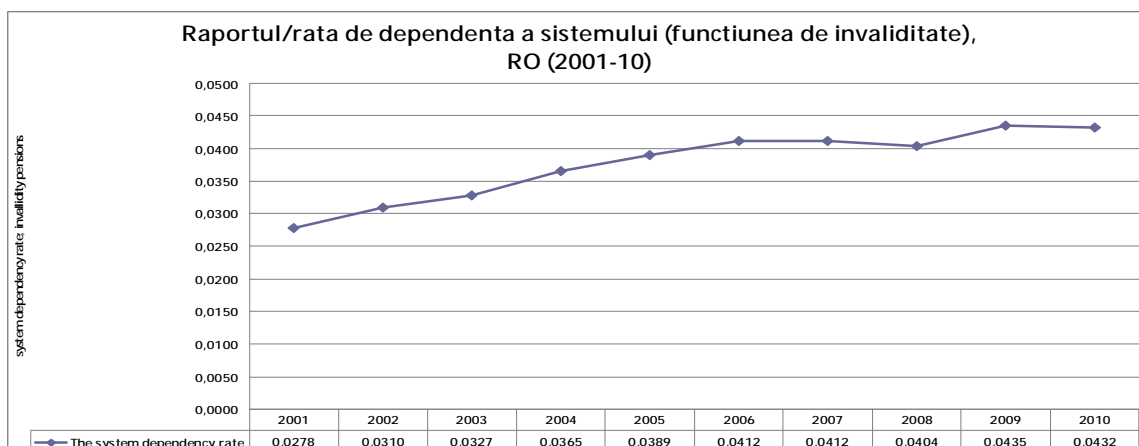

Graficul 2.

Sursa: calculate de autor în baza date ale CNPP si INS.

Calculul acestei relații ne va permite analiza modului în care acești factori contribuie la alterarea în sens pozitiv ori negativ a unei relații fundamentale respectiv cea a raportului dintre pasivele curente legate de pensiile de invaliditate și agregatul cel mai cuprinzător de exprimare a activelor curente la nivel național respectiv PIB.

Pentru a putea obține rezultate relevante și ținând cont de faptul că dispunem de date complete doar pentru intervalul 2001-10 vom analiza atât relația Cheltuieli cu Pensiile de invaliditate raportată la PIB cât și relația dintre cheltuielile totale cu pensiile (schema publică) și PIB pe intervalul respectiv, urmând a formula astfel câteva concluzii privind sustenabilitatea funcțiunii din această perspectivă și desigur sustenabilitatea generală a schemei publice. Menționăm că acesta este primul pas al analizei factoriale, pe care o vom continua în faza a II-a a acestei lucrări, cu termen la finele lunii decembrie 2012. Dacă analizăm mai întâi schema publică de pensii în general, folosind practic aceeași relație, doar înlocuind pensiile de invaliditate și cheltuielile asociate acestora cu cheltuielile generale ale schemei publice de pensii. Evoluțiile primului grup de factori, cel pe care convențional l-am denumit rata de dependență a sistemului arată o mișcare descendentă pentru acest grup de factori, în perioada cuprinsă între 2001 și 2008, cu minimumul ratei de dependență în anul 2008. Această evoluție are la bază atât reducerea numărului de pensionari nu foarte mare desigur dar care pare a fi avut un impact semnificativ asupra acestui parametru la care se adaugă creșterea numărului de contribuți la schema publică, atât ca urmare a introducerii categoriei contribuitorilor voluntari cât mai ales ca urmare a creșterii numărului de persoane ocupate și mai ales ocupate în regim salariat deci contribuitoare la schema publică de pensii. Această mișcare crescătoare are drept cauză evidentă panta crescătoare permanent pentru acest interval a ciclului economic, panta ce atinge maximumul în anii 2007 și 2008. Acești ani sunt și cei mai favorabili din punctul de vedere al ratei de dependență a sistemului. În sine această evoluție arată că ceea ce este important pentru sustenabilitatea unei scheme de pensii, mai ales a unei simple constructiv, cum este cea românească și care se bazează aproape exclusiv pe contribuivitate fără a oferi avantaje speciale vreunui grup mai important sunt activele și fluxul de active sau altfel spus fluxul de contribuții ce vin către schema de pensii/bugetul acesteia, prin prelevare asupra bazelor de contribuție ale contribuitorilor/asiguraților. Cu cât aceștia sunt fie mai numeroși fie mai productivi (a se înțelege au venituri mai mari și acestea sunt în integralitatea lor sau în cea mai mare parte incluse în baza de contribuție-asa numitul proces de largire a bazei de contribuție!) cu atât activele schemei cresc și în consecință aceasta are o sustenabilitate mai ridicată. Desigur pentru acest prim grup de factori ceea ce contează nu este neapărat productivitatea cât numărul de contribuți, ceea ce ne reduce la expresia mai simplă conform careia cu cât numărul de persoane ocupate și incluse în schema obligatorie este mai ridicat cu atât rata de dependență scade. Cu alte cuvinte, concentrarea nu trebuie să fie neapărat pe menținerea unui număr redus de beneficiari ori pentru reducerea cu orice chip a numărului acestora ci către creșterea numărului de contribuți, deci către crearea de locuri de muncă mai ales în condițiile în care, „nasterea” dreptului la pensie nu înseamnă și nu poate însemna „decesul” dreptului la muncă, cel puțin atunci când este vorba de pensiile de limită de vârstă ori de cele în care beneficiarul menține o capacitate de muncă reziduală relativ importantă (în sistemul românesc gradul de invaliditate 3).

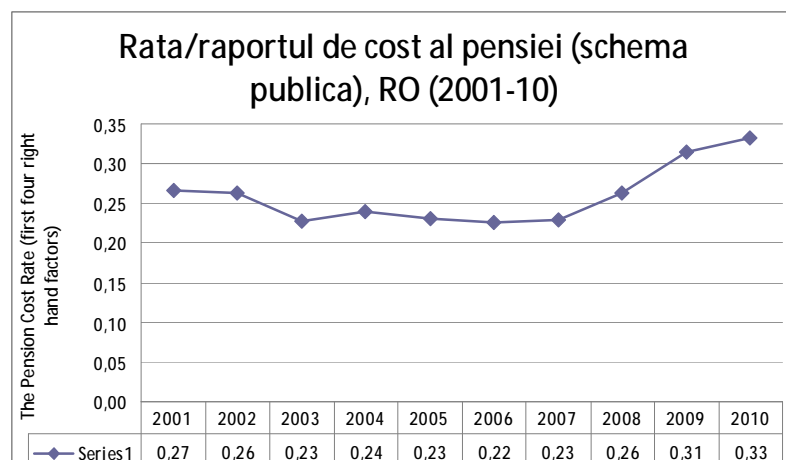

Graficul 3.

Sursa: calculate de autor în baza date ale CNPP si INS.

In ceea ce priveste analiza aceluasi grup de factori pentru pensia de invaliditate si pentru aceeaasi perioada, se poate observa ca rata de dependenta a sistemului cunoaste o curba crescatoare continua, ceea ce arata ca situatia aici, pe aceasta functiune sustinuta din schema publica de pensii, avem de fapt de a face cu o deterioare a situatiei si o inrautatie a sustenabilitatii sistemului. Daca coroboram acest rezultat cu cel obtinut in analiza statistica descriptiva de unde rezulta clar o crestere a ponderii pensionarilor de invaliditate in total pensionari din schema publica de pensii am putea conchide ca, intr-adevar, avem de a face cu o problema de sustenabilitate in interiorul schemei publice ce provine din functiunea de invaliditate unde ratele de dependentau cunoscut o crestere continua. Luan in calcul si factoru esential respectiv acela al stagiilor de cotizare implcit mai reduce din aceasta functiune rezulta clar ca masurile de ingreunare ori chiar de blocare a accesului la beneficiile oferite de aceasta functiune, asa cum au fost ele implementate de guvernele Romaniei in perioada 2009-10 ar fi fost mai mult decat necesare. Cu toate acestea o privire mai atenta arata ca de fapt cel mai redus nivel al ratei de dependenta a fost atins in anul 2008 cand inca nu fusesera introduse nici un fel de restrictii fata de ceea ce deja exista in corpul Legii 19/2000 si atunci cand a avut loc si o majorare a valorii punctului de pensie, desi acest parametru nu face parte din acest grup de factori. Ceea ce conteaza insa aici este cel de al treilea factor al grupului si anume inversul raportului dintre numarul de contributory si populatia in grupele de varste 20-64 (populatia in varsta de munca) ce arat gradul de cuprindere a acestei populatii in categoria majora a contributorilor la schema publica de pensii (asigurati in sistemul public de pensii). Cu cat gradul de cuprindere este mai mare cu atat este mai bine pentru sistem pentru ca aceasta inseamna de fapt un numar mai mare de sustinatori, nu ai pensionarilor asa cum gresit se acrediteaza ideea (in fond si pana la urma urmei riscul pierderii capacitatii de munca desi selectiv este in acelasi timp si aleator ori altfel spus fiecare dintre noi poate fi oricand si cu o probabilitate destul de ridicata victima unui accident ori boli profesionale!), ci ai sistemului ca atare si in consecinta o rata de dependenta mai redusa. In sine aceasta inseamna un numar mai mare de persoane ocupate sau un numar mai mare de locuri de munca sistem formal, tinand cont de faptul ca o persoana poate ocupa mai multe locuri de munca concomitent. Acest factor este deci esential si pornind de aici este evident ca masurile restrictive au avut un efect aproape nul intrucat fata de 2008, in 2009 si 2010 rata de dependenta creste marginal si aceasta deoarece se reduce numarul de contributory din randul populatiei in varsta de munca pe fondul masurilor de tip deflacioniste luate pentru asanarea fiscala a economiei nationale si consolidarea echilbreelor macro-economice (in speta a celor externe) ale

acesteia. Efectul asupra schemei de pensii a fost insa negativ pentru ca echilibrul ei s-a inrautatit de fapt si aceasta in ciuda masurilor de restrictie introduse.

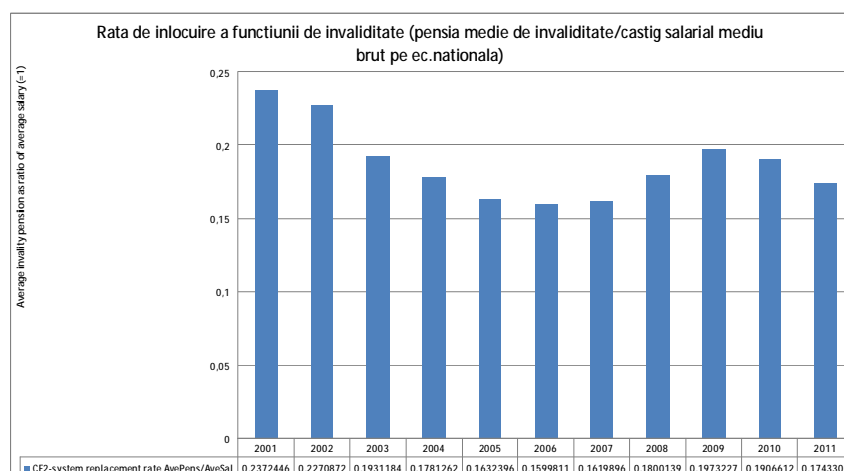
Grafic 4.

Sursa: calculate de autor în baza date ale CNPP si INS.

Cel de al doilea grup de factori ce determina raportul dintre cheltuiala cu pensiile si PIB s ipe care conventonal l-am denumit rata costului pensiei sau pensiilor si care este produsul primilor trei factori la care adaugam un al patrulea reprezentat de raportul simplue dintre pensia medie din schema publica si castigul salarial mediu brut pe economia nationala prezinta si el o evolutie care nu este deloc surprinzatoare in lumina a ceea ce am reliefat pana in acest moment. Astfel pana la momentul 2007, rata costului pensiei ramane in declin. Aceasta arata ca operatiuni de reforma parametrica cu componenta predominant contributiva cum a fost recalcularea pensiilor, efectuata pe un fundal de crestere economica (momentul a fost din acest punct de vedere foarte bine ales) nu au avut vreun efect negativ.

Din perspectiva consideratiilor de mai sus, analiza aceleasi grupari de factori pentru pensiile de invaliditate ne arata o crestere constanta pe tot parcursul primei decade a sec.21. Desigur aici este vizibil acel fenomen al utilizarii oarecum abuzive a pensiei de invaliditate si in special a celei de grad III in vederea retragerii premature din activitate, fara insa a pierde posibilitatea de a mai realiza si un venit din munca tinand cont de prevederile in acest sens ale legislaiei pensiilor publice. Totusi chiar si aici si chiar tinand cont de existenta unor practici abuzive care evident au favorizat cresterea raportului de depedenta chiar in conditiile in care elementele de activ ale ale schemei in general evidentiau o clara imbunatatire in perioada 2000-2008, o stare stationara este atinsa inaintea introducerii masurilor restrictive pe fondul depresiunii economice globale. Aceasta arata ca elementele de activ favorabile pot compensa elementele de pasiv defavorabile (a se intelege aici o crestere a volumului platilor ca urmare a intrarii in sistem a unui numar mai mare de pensionari, inclusiv prin abuzarea conditiile de intrare, in conditiile in care totusi, veniturile sistemului erau in crestere). Faptul ca in anul 2009 raportul continua sa se inrauteasca este legat nu neaparat de noi intrari in sistem desi persistenta unor mesaje negative legate de iminenta unor restrictii a avut drept rezultanta comportamente aberante, ci de faptul ca, numarul de contributory se reduce ca urmare a reducerii activitatii economice. Cu alte cuvinte, cu toate ca rata de inlocuire fata de castigul salarial mediu se reduce, ca urmare a ruperii efective incepand cu 2009 a legaturii dintre valoarea punctului de pensie si evolutiile castigului salarial mediu pe economia nationala, ceea ce ar fi putut, de o maniera mecanica desigur, sa conduca la reducerea si a raportului de cost al pensiei totusi, ceea ce conteaza este numarul de contributory ca element principal de activ. Reducerea numarului de

contributori face ca, raportul sa se inrautateasca indiferent practic de masurile restrictive luate. Este adevarat la ca nivelul anului 2010 apare o foarte mica imbunatatire, desigur pe fondul masurilor administrative de restrictionare a accesului cuplate de acum cu o inghetare efectiva a valorii punctului de pensie deci cu o rupere a legaturii acestuia nu doar cu evolutia pretului muncii (salariul) dar si cu evolutiile preturilor in general (inflatia). Aceasta imbunatatire este inasa extrem de modesta fiind practic o revenire la nivelul dinainte de 2009 si nimic mai mult. Aceasta arata inca o data efectul limitat al masurilor administrative care, desigur, pot avea drept efect inlatuarea unor cazuri de abuz flagrant dar care, luate singular nu pot avea decat efecte limitate. Cum aceste masuri sunt de regula concentrate pe pasive (limitarea platilor, vazute ca pierderi in sistem) si nu pe active (cresterea numarului de contributory si a veniturilor/bazelor de contributie ale acestora) echilibrele fundamentale ale schemei cunosc de regula o inrautatie.

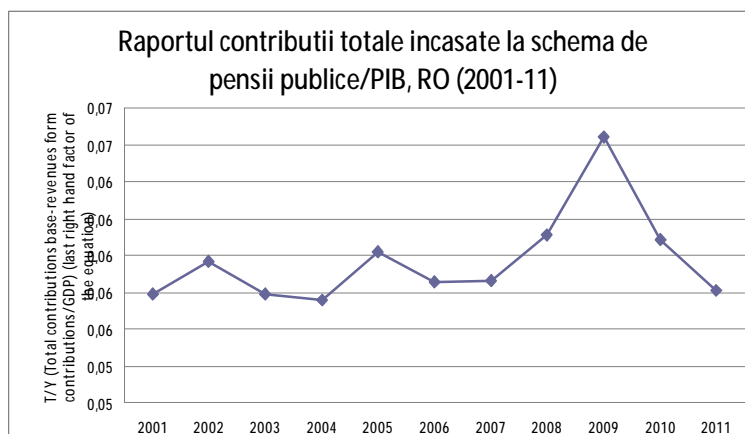

Graficul 6.

Sursa: calculate de autor în baza date ale CNPP si INS.

Formulat altfel, ceea ce s-a încercat și într-o anumită măsură s-a reușit, deși strict pentru funcțiunea de invaliditate din schema publică, văzută ca una dintre „scurgerile” sistemului sau ca un loc unde era evident că schema înregistrează o pierdere netă, a fost o înrautătire a adecvării/gradului de adecvare al prestației, vizibil de altfel în cazul pensiei de invaliditate prin înrautătirea ratei de înlocuire a acestui tip de prestație raportat la câștigul salarial mediu brut pe economia națională deci la un pret mediu la nivel național al muncii/factorului muncă. Îmbunătățirea sustenabilității, vizibilă în cazul funcțiunii de invaliditate prin îmbunătățirea raportului dintre pasive și active, deci dintre cheltuielile pentru funcțiunea de invaliditate și PIB a fost obținută cu pretul unei înrautătirii adecvării prestației. Concluzionând pentru această parte a analizei noastre, dintre cele trei elemente de bază ale unei scheme de asigurări/ de pensii în cazul nostru, respectiv (1) adecvare a beneficiului, (2) sustenabilitate a schemei și (3) robustetea/capacitate de rezistență la șocuri exogene aleatoare, a fost întărit elementul de sustenabilitate, cu pretul slăbirii marcante a elementului de adecvare. Asupra robusteții este greu să ne pronunțăm acesta fiind un element ce nu poate fi testat decât pe un termen mai lung. Cu alte cuvinte vom putea fi convinși că a meritat să fie plătit pretul unei adecvări mai scăzute a prestațiilor, fie și pentru beneficiarii cu stagii incomplete de cotizare, de abia în momentul în care, după o perioadă de creștere economică (de acumulare de active pentru schema), în cazul unei noi recesiuni, nu va mai fi nevoie să ajustăm în sens descrescător adecvarea sau în orice caz nu atât de brutal. Dacă acest scenariu se va materializa, atunci pretul plătit azi, va fi meritat.

Acelasi lucru pare a fi valabil si in cazul schemei de pensii in general, unde raportul dintre pasivele intregii scheme cu toate functiunile sale (de baza fiind cele trei: batranete, invaliditate si urmas) si activele globale reprezentate de catre PIB, aparent in inrautatire in special dupa 2007, deci dupa introducerea masurilor de crestere a adecvarii pensiei prin majorarea valorii punctului de pensie, isi schimba trendul dupa introducerea in anii 2009 si 2010 a unor masuri restrictive, consolidate apoi in compactul Legii unitare a pensiilor (Legea 263/2010).

Graficul 7.

Sursa: calculate de autor în baza date ale CNPP si INS.

Cu toate acestea trebuie sa subliniem ca in buna parte aceasta este o aparenta. In afara celor doua grupe de factori mai exista si o a treia grupa extrem de importanta pentru analiza noastra si anume cea constituita din singurul factor al raportului dintre veniturile din contributiile pentru asigurari sociale (in cazul nostru asigurari sociale de pensii) si PIB. Acest factor are o evolutie oscilanta in cursul ultimului deceniu, sugerand un raspuns la stimuli de tip aleator. Astfel in momentul introducerii cotei unice de impozitare de 16% in anul 2005 are loc un puseu de crestere dupa care practic se revine la nivelele anterioare, este adevarat si pe fondul unei continue reduceri a cotelor de contributie operate pe intregul interval 2005-2008 proces ce are loc, la randul sau, pe fondul unei cresteri puternice a produsului intern brut, ceea ce face ca acest raport sa prezinte practic o depresiune (evidenta de altfel si la o simpla analiza grafica) datorata unei simple cresteri in valoare absoluta a numitorului. Nu trebuie uitat inasa ca, daca numaratorul nu ar fi scazut practic in fiecare an de crestere a numitorului (reducerea cotei de contributie simultana cresterea PIB ceea ce induce efectiv o miscare prociclica) probabil ca raportul s-ar fi imbunatatit intrucatva. Miscarea anti-ciclica, este drept tardiva (ciclul economic era deja la acea data practic inversat pe plan global) de largire a bazei de contributie prin prelevarea contributiei de asigurari sociale asupra intregului venit asigurat, a conturat o crestere raportului dintre ceea ce practic reprezinta activele schemei de pensii si output-ul global realizat de catre economia nationala (expresie agregata a activelor). Aceasta trend nu face decât sa confirme una din asertiunile facute repetat in acest capitol dedicat analizei factoriale si anume ca: reechilibrarea din anii 2010 si 2011, atât la nivelul general al schemei publice de pensii cat si la nivelul mai particular al functiunii de invaliditate gestionata de către si in cadrul administrativ al acestei scheme, a avut loc prin simpla reducere a pasivelor (inghetarea valorii punctului de pensie, desprinderea acestuia de evolutiile salariale, moratorii asupra pensionarilo anticipate, inasprirea conditiilor de acces la pensia de invaliditate si reducerea punctajului acordat pensionarilor de invaliditate pentru perioadele de stagiul potential) fara inasa a avea loc vreo actiune in zona activelor, cu singura exceptia a unei

creșteri de cote de contribuție ce a avut loc într-un moment inoportun (atunci când ciclul era la minim și deci când economia avea nevoie de un stimul și nu de un inhibitor). Acest tip de echilibrare are de regulă doar rezultate pe termen scurt întrucât echilibrarea efectivă nu poate veni decât din zona activelor schemei.

Cu alte cuvinte după o scurtă echilibrare va surveni o nouă dezechilibrare ce va solicita o nouă reducere de pasive și așa mai departe. Acest trend trebuie inversat sau altfel înșasi ratiunea de a exista a schemei de protecție socială cu toate funcțiunile sale poate fi pusă în discuție. O schemă de protecție socială, fie ea și finanțată contributiv sau mai ales în condiții de finanțare contributivă, care nu poate oferi beneficii adecvate, nu își poate găsi ratiunea de a exista prin simpla capacitate de a se auto-sustine. Aceasta deoarece schema nu trebuie confundată cu o simplă administrație, ea este expresia unei sinergii instituționale, deci a unei construcții societale. Dacă societatea nu se mai simte servită de către aceasta, atunci ea se găsește pe un drum care nu poate duce decât către dispariție.

Concluzii

Funcțiunea de invaliditate în România reprezintă una dintre cele opt funcțiuni de bază ale sistemului de protecție socială, având o întotire suficient de îndelungată și fiind bine înrădăcinată în societatea românească.

În acest context economic și social turbulent, marcat de numeroase schimbări, cu efecte sociale uneori dramatice, numărul de pensionari de invaliditate cuprinși în schema publică de pensii a crescut constant, atingând la finele primului deceniu al sec.21 o pondere de aproape 20% din numărul total de pensionari.

Sustenabilitatea schemei publice de pensii și a funcțiunii de invaliditate din cadrul acesteia a avut și ea evoluții relativ contradictorii, tot sub influența reformei parametrice efectuate o dată la începutul și apoi la finele primului deceniu al sec.21, cu cele două evenimente principale legate prin „puntea” creată de recalcularea pensiilor. Cum sustenabilitatea și robustețea au drept scop menținerea unui grad rezonabil și eventual în progresie de adecvare, o astfel de echilibrare pune în discuție înșasi ratiunea de a exista a schemei.

Sintetizat, deși România are o funcțiune de invaliditate bine dezvoltată și ocupând un loc important și distinct în sistemul protecției sociale și în cadrul administrativ al schemei publice de pensii, totuși, dezvoltările din ultimii 20 de ani nu au fost total favorabile conducând la o serie de dezechilibre ale funcțiunii, o parte derivare din dezechilibrele schemei publice în ansamblul său, iar, o altă parte, fiind proprii chiar funcțiunii de invaliditate. Încercările de a restabili aceste echilibre lucrând exclusiv în zona pasivelor curente nu pot constitui în opinia noastră decât expediente, soluții de moment, eventual de criză. Afectarea iremediabilă a adecvării nu conduce la o mai ridicată sustenabilizare a schemei ci îi pune în discuție înșasi ratiunea de a exista din punct de vedere social.

Referințe bibliografice:

1. The CEDEFOP Centre of the European Commission, 2010, “Working and Ageing, Emerging Theories and empirical perspectives”, Luxembourg office of the European Union;
2. The Romanian Academy/Academia Română, The National Institute for Economic Research, 2010, “Social report: After 20 years: Options for Romania” The Research Institute for Quality of Life-ICCV;
3. European Institute of Romania, 2009, “Flexicurity and Social Dialogue in the Romanian Enterprises”, Studies of Strategy and Policies, no.3/2009, IER;
4. Ghințaru C., 2009, “Șocuri exogene aleatoare în istoria României și influența lor asupra ciclicității” (The Random exogenous shocks in Romania’s history-impact assessment on economic cycles), Revista Română de Statistică/Romania Statistical Review, Octav Onicescu/ Seminar supplement;

5. Ghinararu C., 2009, “Diversifying the Romanian Pensions System by the Introduction of the Privately Administrated, DC-based Pension Schemes”, research project-INCSMPS/Romanian National Authority for Scientific Research;
6. Ghinararu C., 2008, “Forecasting Demographic Change and Planning Rapid Response for the Romanian Metropolitan Areas”, research project INCSMPS/ Romanian National Authority for Scientific Research;
7. European Commission, Directorate-General Employment, Social Affairs and Equal Opportunities, 2008, “Study on indirect measurement methods for undeclared work in the EU” ,VC/2008/0305.
8. Ghinararu C., Voineagu V., Panduru F., 2007, “Sistemul de Indicatori ai protectiei Sociale din Romania” (System of Social Protection Indicators Romania), National Institute of Statistics of Romania-Revista Romana de Statistica publishing house;
9. Ghetau V., 2007, “The demographic decline and the future of Romania’s Population”, The Romanian Academy/Academia Romana.
10. OECD , 2007,“Pension at a glance, public policies across OECD countries”;
11. UNDP-Romania, 2007, “Making EU Accession Work for All-Fostering Human Development by Strengthening the Inclusiveness of the Labour Market in Romania” National Human Development Report, UNDP-RO;
12. Fultz E., Stanovnik T. (ed.), ILO Decent Work Technical Support Team and Country Office for Central and Eastern Europe, 2004,“Collection of Pensions contributions: Trends, Issues, and problems in Central and Eastern Europe”;
13. National Institute of Statistics of Romania-INS/NIS – “Romanian Statistical Yearbook/Anuarul Statistic al Romaniei”, 2000-2010 editions, NIS;
14. www.cnpas.ro
15. www.mmssf.ro
16. www.incsmps.ro